Mecenatas

NORFA

LIETUVOS NACIONALINĖ FILHARMONIJA

95 koncertų sezonas

Partneriai:

LRT · LRT KLASIKA · LIETUVOS rytas · Lrytas · IQ · MOTERIS · VAGA KNYGYNŲ TINKLAS · CAFFEINE · TRINITI JUREX TALLINN RIGA VILNIUS

Koncertai tavo telefone

Bilietus platina kakava.lt

www.filharmonija.lt

Orkestro muzikos koncertas

Kelionė į Vilnių

JERUZALĖS SIMFONINIS ORKESTRAS

Meno vadovas, solistas ir dirigentas
JULIAN RACHLIN
(smuikas)

Solistai:
SARAH McELRAVY
(altas)
ALON KARIV
(fortepijonas)

Dirigentas
MICHAEL MERING

Koncertas iš dalies finansuojamas Kultūros ministerijos Profesionalaus meno sklaidos programos lėšomis

2025 m. gruodžio 11 d., Vilnius,
Filharmonijos Didžioji salė

PROGRAMA

I

KRZYSZTOF PENDERECKI (1933–2020)
Koncertas smuikui, altui ir orkestrui

Solistai: JULIAN RACHLIN (smuikas),
SARAH McELRAVY (altas)
Dirigentas MICHAEL MERING

MIECZYSŁAW WEINBERG (1919–1996)
Simfonijetė Nr. 1 „Žydų temomis“, op. 41
Allegro risoluto
Lento
Allegretto
Vivace

II

FERENC LISZT (1811–1886)
Koncertas fortepijonui ir orkestrui Nr. 2, A-dur, S. 125 / R. 456
Adagio sostenuto assai – Allegro agitato assai – Allegro moderato – Allegro deciso – Marziale un poco meno allegro – Allegro animato

Solistas ALON KARIV (fortepijonas)

ANTONÍN DVOŘÁK (1841–1904)
Simfonija Nr. 9 e-moll, „Iš Naujojo pasaulio“, op. 95, B. 178
Allegro molto
Largo
Scherzo
Allegro con fuoco

JERUZALĖS SIMFONINIS ORKESTRAS
Dirigentas JULIAN RACHLIN

Pirmą kartą į Lietuvą atvyksta **JERUZALĖS SIMFONINIS ORKESTRAS** (JSO), įkurtas 1938 m. ir nuo to laiko atliekantis svarbų vaidmenį plėtojant Izraelio valstybės kultūrą ir propaguojant Izraelio kompozitorius. Į Šventąją Žemę dirbti su JSO noriai vyko žymūs dirigentai, kompozitoriai ir solistai, tarp kitų – Igoris Stravinskis, Leonardas Bernsteinas, Otto Klempereris, Arthuras Rubinsteinas, Yehudi Menuhinas, Mstislavas Rostropovičius, Pablo Casalsas, Krzysztofas Pendereckis, Mischa Maisky, Isaacas Sternas, Yefimas Bronfmanas ir kiti.

Milijonai izraeliečių užaugo klausydamiesi orkestro savaitinių radijo laidų, o jo pasirodymai prestižinėse pasaulio scenose sulaukė kritikų ir publikos pagyrimų. Orkestras gastroliuoja Europoje ir Jungtinėse Amerikos Valstijose, Argentinoje, Brazilijoje, Japonijoje, groja „Musikverein“ Vienoje, „Carnegie Hall“ Niujorke, Kelno, Berlyno, Miuncheno filharmonijų salėse. 2015 m. UNESCO pakvietė Jeruzalės orkestrą į Paryžių atlikti D. Šostakovičiaus 13-ąją simfoniją „Babij Jar“ specialiame koncerte, skirtame Aušvico išvadavimo 70-mečiui paminėti. 2021 m. JSO tapo pirmuoju Izraelio orkestru, koncertavusiu Jungtiniuose Arabų Emyratuose.

Dabar kolektyvas siekia tapti visaapimančiu „Jeruzalės garsu“ ir būti miesto kultūros ambasadoriumi pasaulyje, pristatydamas įvairių tikėjimų muzikos festivalius. Šį vakarą kartu su solistais ir dirigentais orkestras pristato Krzysztofo Pendereckio, Mieczysławo Weinbergo, Ferenco Liszto ir Antoníno Dvořáko kūrinius.

Jeruzalės orkestro meno vadovas – pasaulyje garsus smuikininkas, dirigentas, pedagogas **JULIANAS RACHLINAS**. Vilniuje gimęs, dar vaikystėje su šeima emigravęs į Austriją, J. Rachlinas vadinamas vienu įstabiausių smuikininkų ir pasirodo su tokiais orkestrais kaip Berlyno „Konzerthaus“, Leipcigo „Gewandhaus“, Dresdeno „Staatskapelle“, „Filarmonica della Scala“, Vienos, Miuncheno, Niujorko, Los Andželo, Izraelio filharmonijų, Čikagos, Bostono, Monrealio simfoniniai ir daugeliu kitų.

Per daugiau nei trisdešimt metų trunkančią karjerą J. Rachlinas muzikos pasaulyje įsitvirtino ne tik kaip smuikininkas, bet ir kaip dirigentas, altininkas, kamerinės muzikos atlikėjas, pedagogas, kolektyvų ir festivalių meno vadovas; jo įrašus leidžia „Deutsche Grammophon“, „Sony Classical“, „Warner Classics“ įrašų kompanijos. J. Rachlinas yra bendradarbiavęs su tokiais muzikos grandais kaip seras Yehudi Menuhinas, Riccardo Muti, Lorinas Maazelis, Krzysztofas Pendereckis, Zubinas Mehta, Vladimiras Ashkenazy, Daniele Gatti, Bernardas Haitinkas, Mariss Jansonas ir kiti.

Būdamas aistringas kamerinės muzikos atlikėjas, smuikininkas daug metų koncertuoja su Martha Argerich, Evgeny Kissinu, Janine Jansen, Mischa Maisky'u ir kitais; bendradarbiauja su keliais muzikos festivaliais: daugiau kaip dešimtmetį Dubrovnike, Kroatijoje, vyko „Julian Rachlin & Friends“ festivalis, o nuo 2021 m. jis yra „Herbstgold“ festivalio Esterházy rūmuose Eizenštate, Austrijoje, meno vadovas.

J. Rachlinas groja 1704 m. Antonio Stradivari smuiku „ex-Liebig“, jį maloniai paskolino Vienos Angelikos Prokopp privatus fondas.

Kanados altininkė **SARAH McELRAVY** apibūdinama kaip „tobula muzikantė“ („Naples Daily News“) su „išskirtinai išpuoselėtu dievišku skambesiu“ („The Prague Post“). Ji pasirodo tokiose pasaulio salėse kaip Vienos „Musikverein“, „Carnegie Hall“, Kennedy centras, „Suntory Hall“, taip pat „Prahos pavasario“, Oslo kamerinės muzikos, Beethoveno, „Herbstgold“, Kronbergo akademijos festivaliuose.

Kaip solistė S. McElravy koncertavo su žinomais orkestrais, kaip antai Helsinkio, Neapolio, Varšuvos, Karališkosios Liverpulio filharmonijų, Birmingamo miesto simfoniniais, Veronos „I Virtuosi Italiani“, Bavarijos radijo simfoninio orkestro kameriniu ir daugeliu kitų. Altininkė yra bendradarbiavusi su tokiais muzikais kaip Vilde Frang, Janine Jansen, Denisu Kozhukhinu, Itamaru Golanu, Mischa Maisky'u, Nicolasu Altstaedtu, Andreasu Ottensameriu ir Danieliu Mülleriu-Schottu.

S. McElravy daug gastroliavo po Šiaurės Ameriką, dėstė Jeilio universitete. 2014 m. ji įkūrė Meksikos kamerinės muzikos draugiją, kurioje rengiamos edukacinės programos ir koncertai jaunimui. S. McElravy groja Lorenzo Storioni altu, jį maloniai paskolino Vienos Angelikos Prokopp privatus fondas.

Pianistas **ALONAS KARIVAS** yra vienas iškiliausių jaunųjų Izraelio muzikantų, pelnęs pirmąsias vietas visuose Izraelio nacionaliniuose konkursuose. 2023 m. laimėjo antrąją vietą tarptautiniame Jameso Mottramo pianistų konkurse Mančesteryje ir trečiąją vietą tarptautiniame pianistų konkurse Niujorko Kaufmano centre. Šiemet tarptautiniame Kissingerio vasaros muzikos festivalio „KlavierOlymp“ konkurse A. Karivas pelnė pirmąją vietą.

Pianistas yra grojęs su Izraelio filharmonijos, Jeruzalės, Haifos, Berlyno radijo, „Kyjivo virtuozų“, Karališkuoju Liverpulio filharmonijos, Slovėnijos radijo ir televizijos simfoniniais, Anglijos kameriniu ir kitais orkestrais; koncertavo Niujorko „Carnegie Hall“, „Merkin Hall“ ir Linkolno centre, taip pat Jungtinėje Karalystėje, Olandijoje, Italijoje, Slovėnijoje. Jis bendradarbiavo su tokiais dirigentais kaip Zubinas Mehta, Julianas Rachlinas, Ivoras Boltonas, Ilanas Volkovas, Yoelis Levi, George'as Pehlivanianas, Karlas-Heinzas Steffensas ir kiti.

Neseniai A. Karivas su Anglijos kameriniu orkestru įrašė savo debiutinį solinį albumą, kuriame atlieka Fryderyko Chopino ir jo mokinio Carlo Filtscho kūrinius. 1999 m. gimęs A. Karivas mokėsi Izraelyje, o 2017–2019 m. – Juilliardo mokykloje Niujorke, pas profesorius Yoheved Kaplinsky ir Julianą Martiną.

Dirigentas **MICHAELIS MERINGAS** šiuo metu yra maestro J. Rachlino asistentas Jeruzalės simfoniniame orkestre. 2023 m. jis tapo Grzegorzo Fitelbergo (Lenkija) ir Honkongo tarptautinių dirigavimo konkursų laureatu – šie apdovanojimai patvirtina jį esant vienu perspektyviausių savo kartos dirigentų. Jis buvo dirigento Tugano Sokhievo asistentu Vienos valstybinėje operoje, taip pat debiutavo diriguodamas Izraelio filharmonijos, Valbžycho filharmonijos orkestrams, dirbo Varšuvos „Teatr Wielki“. M. Meringas yra dirigavęs Lenkijos radijo, Silezijos, Tokijo filharmonijų, Didžiojo teatro simfoniniams orkestrams, bendradarbiauja su Jeruzalės simfoniniu, Izraelio kameriniu orkestrais ir kitais žymiais kolektyvais.

M. Meringas muzikinę karjerą pradėjo kaip klarnetininkas, mokėsi Maskvoje ir Versalyje, laimėjo keletą konkursų. Dirigavimą studijavo Maskvos valstybinėje P. Čaikovskio konservatorijoje bei Sophie Rachlin dirigavimo meistriškumo kursuose Vienoje.

Vieno iškiliausių nūdienos kompozitorių, nuoširdaus Lietuvos bičiulio **Krzysztofo Pendereckio** kūryba apibendrina XX–XXI a. pr. muzikos ieškojimus bei naujoves, aprėpia plačią istorijos panoramą – nuo viduramžių choralų iki avangardo su Vakarų ir Rytų kultūroms būdingais bruožais, tai lyg nauja tradicijų interpretacija.

Koncertą smuikui, altui ir orkestrui 200-ųjų įkūrimo metinių proga užsakė Vienos „Musikverein“, premjera įvyko 2012 m. spalio 22 d. Vienoje, solo smuiku griežė Janine Jansen, altu – Julianas Rachlinas, dirigavo Marissas Jansonas.

Tai vienos dalies kūrinys, padalintas į kelias atkarpas. Koncertas pradedamas netradiciškai: rami abiejų solinių instrumentų kadencija, lydima vieno kontraboso *ostinato*, ilgainiui intensyvėja ir artėja prie dramatiškos kulminacijos, vedančios į orkestro *tutti fortissimo*. Antroji solo kadencija kūrinio viduryje – tai veržlus pasažas į virtuozišką Pasakaliją. Opuso pabaigoje tempas po truputį lėtėja, solistai ir orkestras „nunyksta“ visiškame *pianissimo*. Tai vienas iš kūrinių, turinčių teatrališkų bruožų ir suteikiantis klausytojui tęstinio pasakojimo pojūtį, kurio turinį kiekvienas gali suvokti individualiai.

Lenkijoje gimusio žydų kilmės kompozitoriaus **Mieczysławo Weinbergo** kūrybos renesansas prasidėjo 2019 m. minint jo 100-ąsias gimimo metines. Ypač aktyviai autoriaus kūrinius propaguoja Gidonas Kremeris, Mirga Gražinytė-Tyla, Mūza Rubackytė ir kiti. Klausytojams atsivėrė nepaprastai dramatiška M. Weinbergo kūryba, perteikianti skausmingą totalitarizmo epochos kūrėjo gyvenimą ir gebėjimą šią patirtį perduoti savo muzika. Jo opusai giliai ir nuoširdžiai išryškina šiuos egzistencinius skaudulius; kompozitoriui teko nukentėti nuo represyvios sovietų politikos ir kampanijos prieš vadinamąjį formalizmą.

Varšuvoje baigęs konservatoriją, M. Weinbergas 1939 m. prasidėjus karui nuo holokausto bėgo į Sovietų Sąjungą, gyveno Minske, Taškente, ten susipažinęs su Dmitrijumi Šostakovičiumi po karo atvyko į Maskvą, kur gyveno ir kūrė iki mirties. Deja, likimas lėmė, kad jis nebuvo toks žinomas

kaip jo kolega. Šį vakarą atliekamą **Simfonijetę Nr. 1 „Žydų temomis“, op. 41**, M. Weinbergas parašė 1948 m., per patį antisemitinės kampanijos įkarštį (tais metais Stalino įsakymu buvo nužudytas jo uošvis, aktorius Solomonas Michoelsas, o kiek vėliau suimtas ir pats kompozitorius). Britų muzikos žurnalistas Normanas Lebrechtas rašė, kad „aplinkui tvyrant sovietiniam antisemitizmui, Weinbergas tiesiog šaukė apie savo žydiškumą“, tai iliustruoja ir Simfonijetė, sunkte persunkta žydų muzikos intonacijomis ir ritmais.

M. Weinbergas buvo itin produktyvus autorius, rašė simfonijas, operas, baletus, kantatas, koncertus įvairiems instrumentams, kamerinius opusus, taip pat daug muzikos kino ir animaciniams („Bonifacijaus atostogos“, „Funtikas ir agurkai“, „Mikė Pūkuotukas“) filmams.

Ferenco Liszto Koncertas fortepijonui ir orkestrui Nr. 2 A-dur, S. 125 / R. 456
Pianistų repertuare yra du garsūs šio vengrų kūrėjo koncertai – Pirmasis Es-dur ir Antrasis A-dur, pastarojo eskizai pasirodė dar 1839 m., tačiau premjera įvyko tik 1857-aisiais. Šiuos koncertus mėgstama vadinti muzikiniais romanais. Tai vienos dalies kūriniai su skirtingų nuotaikų ir tempų nuorodomis. Dalių sujungimas ir skambėjimas be pertraukos tuo metu buvo originalus ir netikėtas sumanymas. Liszto kūrybos tyrinėtojai teigia, jog kompozitorius pratęsė ir ištobulino Beethoveno principą jungti dvi paskutines simfonijos dalis ir taip sukūrė vientisą, nedalomą koncertą. Beje, publikuojant koncertų partitūras, Lisztas reikalavo, kad būtų įrašyta „Simfoninis koncertas“ (*Concerto symphonique*). Medžiagos plėtojimui šiuose koncertuose būdingas rapsodiškumas. Fortepijonas tai iškilmingai rečituoja savo partiją, tai pratrūksta žaižaruojančiu virtuoziškumu, kuriam parodyti reikia ypatingos technikos.

Vienos dalies Antrąjį koncertą sudaro tarpusavy sujungtos šešios skirtingos temos. Pradžioje, *Adagio sostenuto assai*, girdėti pagrindinė, visą koncertą apibendrinanti muzikinė mintis, ji pereina į antrą epizodą *Allegro agitato assai*, savo nuotaika artimą simfoniškajam *scherzo*. Šokio padalą keičia lyrinis kūrinio centras *Allegro moderato*, jame skamba ir įžanginės temos atgarsiai – violončelė, akompanuojant fortepijonui, griežia jos metamorfozę. Po lyrinės kulminacijos yra dar trys epizodai – *Allegro deciso*, *Marziale un poco meno allegro* ir *Allegro animato*, kuriuose taip pat girdėti ankstesnių temų reminiscencijos ir išplėtojamas įspūdingas koncerto finalas.

Antoníno Dvořáko Simfonija Nr. 9 e-moll, „Iš Naujojo pasaulio“
Čekijos kaimo Nelahozeveso (netoli Prahos) smuklininko ir mėsininko pirmagimis Antonínas, kuriam pagal tradiciją tėvas ruošėsi perduoti savo verslą, Dievo valia tapo kompozitoriumi, dirigentu, vienu tautinės kompozitorių mokyklos kūrėju, Čekijos ir Niujorko konservatorijų profesoriumi ir direktoriumi, Čekijos mokslo ir meno akademijos akademiku, Kembridžo universiteto daktaru. Dvořáko Devintoji simfonija „Iš Naujojo pasaulio“, „Slavų šokiai“, opera „Undinė“, „Requiem“, Koncertas violončelei ir orkestrui bei kiti kūriniai – laiko pripažinti šedevrai.

1891 m. Dvořákas gavo pasiūlymą užimti neseniai įsteigtos Niujorko konservatorijos direktoriaus postą, taip pat diriguoti savo kūrinių koncertus. Atvykęs į JAV ir pradėjęs vadovauti konservatorijai, jis stengėsi kuo geriau pažinti šios šalies kultūrą, studijavo indėnų melodijas ir epą, domėjosi juodaodžių dainomis. Bet nei nauji ryškūs įspūdžiai, nei įtemptas darbas nenuslopino gimtinės ilgesio. Mintys apie tolimą Čekiją ir „Naujojo pasaulio“ (tuo metu taip dažnas vadino Ameriką) tautų likimą paveikė Dvořáko Devintosios (1893), paskutinės, simfonijos muzikinę dramaturgiją.

Simfonijos pirmos dalies pagrindinė tema skamba tarsi šūkis, raginimas, nugirstas juodaodžių dainose. Antroje dalyje Dvořákas muzikinėmis priemonėmis perteikia jaudinantį amerikiečių poeto Henry Longfellow poemos „Hiavatos giesmė“ epizodą – legendinio indėnų vado Hiavatos žmonos, gražiosios Minegagos laidotuves. Trečia dalis – *Scherzo* – nuotaikingas žanrinis vaizdas, primenantis kompozitoriaus „Slavų šokius“, o ketvirtoje dalyje sugrįžta pirmos dalies tema (ji skambėjo ir kitose simfonijos dalyse), savo galingomis fanfaromis tarytum apibendrinanti finalą.

Nekalbus, susimąstęs, kuklus – taip Dvořáką apibūdindavo jo amžininkai. Kompozitorius galėdavo valandų valandas būti gamtoje, vaikščioti, klausytis ir... tylėti. Jo pasivaikščiojimų draugas, kompozitorius Leošas Janáčekas sakė: „Dvořákas gyvena ir mąsto vien garsais...“

Redaktorė *Justa Adomonytė-Šlekaitienė*,
kalbos redaktorė *Rita Markulienė*

Informuojame, kad organizatorius filmuoja ir fotografuoja renginį archyvavimo ir transliavimo tikslu.

Kviečiame į kitus koncertus Filharmonijoje!

Skaitmeninė Filharmonija –
daugiau kaip 170 aukščiausios kokybės koncertų
visur ir visada:

nationalphilharmonic.tv